

Strategia sectorială de cheltuieli în contextul CBTM 2025-2027 pe sectorul aprovizionare cu apă și sanitație

A. Contextul de politici și linia de bază a cheltuielilor

I. Situația curentă sectorul aprovizionare cu apă și sanitație

Accesul la servicii calitative de aprovizionare cu apă și sanitație (în continuare – AAS) reprezintă una din necesitățile de bază ale populației, fiind în același timp și un factor important pentru dezvoltarea economică, atractivitate turistică și un mediu ambiant ecologic. Lipsa acestor servicii are un impact major asupra calității vieții și reprezintă una din cauzele care conduc la depopularea zonelor rurale din țară. Eforturile autorităților sunt orientate spre sporirea accesului populației la serviciile de alimentare cu apă și sanitație, indiferent de locul de trai – zone rurale sau orașe, consolidarea capacităților instituționale locale și naționale de prestare a serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare. În acest context, este de menționat că, în Republica Moldova prin implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.199/2014, s-au înregistrat progrese în dezvoltarea sistemelor publice de alimentare cu apă și canalizare.

Lungimea totală a *apeductelor și rețelelor publice de distribuție a apei* în anul 2022 a constituit **19,0 mii km** și, comparativ cu anul precedent, s-a extins cu 15,9% sau **245,8 km** de rețele noi construite (68,7 km în mediul urban și 177,1 km în mediul rural). Cea mai mare pondere a lungimii apeductelor și rețelelor publice nou construite a fost înregistrată în localitățile din regiunea Nord – 137,0 km (55,7%) și din regiunea Centru – 76,4 km (31,1%).

În anul 2022 acces la sistemele publice de alimentare cu apă au avut 55 municipii și orașe și 891 localități rurale, ceea ce reprezintă 61,7% din localitățile țării. Circa 60,3% din satele Moldovei au avut acces la alimentare cu apă potabilă din sistemele publice. Din total localități cu acces la sistemele publice de alimentare cu apă, 907 dispun de sisteme publice de alimentare cu apă date în exploatare. Comparativ cu anul 2018, numărul localităților cu acces la sistemele publice de alimentare cu apă date în exploatare s-a majorat cu 12,8%. În profil regional, localitățile din mun. Chișinău (91,4%) și UTA Găgăuzia (84,4%) dețin cel mai mare nivel de conectare la sistemele publice de alimentare cu apă, iar cel mai mic nivel îl are regiunea Nord (45,1%).

În anul 2022 lungimea totală a *rețelelor publice de canalizare* s-a extins cu 50,5 km de rețele noi construite (cu 37,0 km în mediu urban și 13,5 km în mediul rural) și a constituit 5,0 mii km. Din lungimea totală, 4,9 mii km aparțin sistemelor date în exploatare, iar 82,2 km – sistemelor care nu sunt date în exploatare, dar deservesc populația. Majoritatea rețelelor publice de canalizare noi, 29,1 km (sau 57,6% din totalul lungimii construite) au fost construite în regiunea Centru: în raioanele Strășeni – 14,1 km, Hâncești – 9,3 km, Ialoveni – 2,3 km, Rezina – 1,7 km.

Regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, care sunt fragmentate și dispersate actualmente, reprezintă elementul-cheie al politicii de dezvoltare a sectorului. Prin regionalizare se urmărește trecerea de la un număr mare de furnizori de servicii la un număr limitat de operatori, capabili să furnizeze servicii durabile la tarife acceptabile, care vor asigura recuperarea costurilor de investiții și dezvoltarea ulterioară a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare.

II. Provocările majore cu care se confruntă sectorul aprovizionare cu apă și sanitație

- Cadrul normativ necorespunzător situației actuale, lipsa secțiunii specializate „Aprovizionare cu apă și sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național. Având în vedere capacitatea financiară redusă a autorităților publice locale, este necesar să se realizeze o planificare riguroasă a investițiilor pe termen mediu și lung, prin elaborarea programelor de investiții pe termen scurt și mediu, coordonate cu planurile de urbanism și amenajare a teritoriului, strategiile de dezvoltare socio-economice, în conformitate cu procesul bugetar și normativ, precum și cu obligațiile internaționale ale Republicii Moldova în domeniul alimentării cu apă și sanitației, al protecției mediului etc.
- Nesincronizarea intervențiilor planificate (investiții/implementare proiecte);

- Fragmentarea teritorială asupra dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare și a serviciilor comunale;
- Competențe insuficiente ale autorităților publice locale pentru implementarea proiectelor investiționale;
- Insuficiența financiară a beneficiarilor pentru a asigura contribuția proprie în implementarea proiectelor din finanțare externă;
- Neasigurarea accesului echitabil la apă potabilă sigură și la un preț accesibil ca drept fundamental al omului de către APL.

III. Prioritățile de bază ale sectorului de alimentare cu apă și sanitație pentru perioada anilor 2025-2027

Prioritatea 1. Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea specializată „Aprovizionare cu apă și sanitație”

Indicator 1: Planul de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea specializată „Aprovizionare cu apă și sanitație” adoptat până la sfârșitul anului 2027;

Prioritatea 2. Dezvoltarea infrastructurilor regionale și locale de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv construcția stațiilor de epurare

Indicator 1: 163 km apeduct magistral și rețele interne în raionul Cahul/Vulcăneștii construiți către sfârșitul anului 2027;

Indicator 2: 70 km apeduct magistral și rețele interne în raionul Râșcani, cluster Prut, construiți către sfârșitul anului 2027;

Indicator 3: 1 stație de tratare a apei potabile în raionul Râșcani, cluster Prut, construită către sfârșitul anului 2027;

Indicator 4: 6 km colector de canalizare în mun. Soroca construiți către sfârșitul anului 2027;

Indicator 5: stație de epurare a apelor uzate în mun. Soroca construită către sfârșitul anului 2027;

Indicator 6: 6 km colector de canalizare în mun. Comrat construiți către sfârșitul anului 2027;

Indicator 6: 1 stație de epurare a apelor uzate în mun. Comrat construită către sfârșitul anului 2027;

Indicator 6: 53 km apeduct magistral Chișinău-Strășeni-Călărași construiți către sfârșitul anului 2026.

IV. Impactul priorităților asupra alocării surselor financiare pentru sectorul aprovizionare cu apă și sanitație

Principalul instrument de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii de aprovizionare cu apă și sanitație îl constituie Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (în continuare, FNDRL), care este constituit în conformitate cu prevederile Legii nr. 27/2022 privind Fondul național pentru dezvoltare regională și locală. Din mijloacele FNDRL sunt finanțate programele și proiectele de dezvoltare regională și locală, prevăzute în Documentul unic de program, inclusiv în domeniul aprovizionării cu apă și sanitație. Programele și proiectele selectate sunt aprobate de către Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL), ulterior fiind incluse în Documentul Unic de Program (DUP) aprobat de către Guvern.

Totodată, un suport substanțial în dezvoltarea infrastructurii de aprovizionare cu apă și sanitație este acordat de către partenerii externi. Cele mai importante proiecte în implementare cu suportul partenerilor externi sunt:

1. *Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală;*
2. *Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova.*

Proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală” este implementat de către Agenția de Dezvoltare Regională Centru, în scopul realizării căruia a fost acordat un suport sub formă de grant de către Guvernului Federal al Republicii Germania în valoare de cca **25 mln. euro** (Fazele I și II). De asemenea, a fost aprobată asigurarea contribuției Guvernului Republicii Moldova din Fondul național pentru dezvoltare regională și locală în valoare echivalentă a **3,04 mln. euro**, prin alocații anuale pe perioada implementării proiectului.

Proiectul vizează construcția apeductului magistral *Chișinău-Strășeni-Călărași*, investiții în rețeaua de apă în orașele Strășeni și Călărași, precum și extinderea infrastructurii de aprovizionare cu apă pentru localitățile din raioanele Strășeni și Călărași, dar și măsuri de suport aferente dezvoltării capacităților tuturor actorilor

implicați în asigurarea serviciilor de aprovizionare cu apă. Scopul Proiectului este de a îmbunătăți rețeaua de aprovizionare cu apă în ceea ce privește calitatea apei și perioada de aprovizionare pentru populația raioanelor Strășeni și Călărași.

Proiectul a demarat în anul 2019. În anul 2023, din contul grantului au fost valorificate mijloace financiare în valoare de cca **10 374,1 mii lei** pentru elaborarea proiectului tehnic pentru construcția apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași, finalizarea documentației de achiziții publice pentru contractarea lucrărilor de construcții și inițierea procedurii de achiziții, inițierea procedurii de expropriere urmare aprobării și publicării Hotărârea Guvernului nr. 834/2023 cu privire la exproprierea pentru cauză de utilitate publică a bunurilor imobile (terenurilor) și a dreptului de folosință asupra bunurilor imobile (terenurilor) situate pe amplasamentul lucrărilor de interes național de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călăraș, proiectul tehnic pentru localitatea Sireți, raionul Strășeni, proiectul tehnic pentru localitatea Seliștea Nouă, raionul Călărași, suport în implementare etc.

Proiectul „*Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova*” este implementat de către Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală, în scopul realizării căruia a fost acordat un suport de către Asociația Internațională pentru Dezvoltare în valoare de cca **45,65 mln euro** (44,1 mln euro – *credit* și 1,55 mln euro – *grant*). Proiectul vizează construcția stațiilor de epurare a apelor uzate în municipiile Soroca și Comrat, aprovizionare cu apă potabilă în raioanele Râșcani și Cahul, crearea facilităților igienice în cca 20 de instituții de învățământ și 15 instituții de sănătate, elaborarea secțiunii specializate „Aprovizionare cu apă și sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național. Respectivul proiect a demarat în anul 2022, iar pe parcursul anului 2023 au fost valorificate mijloace financiare în valoare de cca **8 340,6 mii lei**.

Tabelul 1: **Repartizarea liniei de bază de cheltuieli pe programe/subprograme și pe bugete pe sectorul *aprovizionare cu apă și sanitație***

mii lei

Denumirea	Cod P1P2	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027			
			2024	2025	2026		2025	dintre care :	2026	2027
								cheltuieli de personal ajustate la măsurile salariale aplicate de la 01.01.2024		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Programul 75 „Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale”										
Subprogramul „Aprovizionarea cu apă și canalizare”	7503	19 784,80	437 502,8	254 294,9	124 542,0	198 410,1	303 650,0	0	358 796,7	397 341,4
Total pe sector		19 784,80	437 502,8	254 294,9	124 542,0	198 410,1	303 650,0	0	358 796,7	397 341,4
Finanțat de la:										
Bugetul de stat										
inclusiv: pe APC din cadrul sectorului										
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	7503	19 784,8	437 502,8	254 294,9	124 542,0	195910,1	303650,0	0	358 796,7	397 341,4

B. Măsurile de politici din cadrul sectorului *aprovizionare cu apă și sanitație*

B.1. Măsurile de politici în curs de desfășurare care au acoperire financiară

Tabelul 2: Principalele acțiuni/măsurile de politică din sector care au acoperire financiară (incluse în linia de bază) pe programe/subprograme pe sectorul *aprovizionare cu apă și sanitație*

mii lei

Indicatorii	Documentul de referință	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027		
			2024	2025	2026		2025	2026	2027
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Programul 75: „Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale”									
Subprogramul 7503: „Aprovizionarea cu apă și canalizare”									
Costul TOTAL		19 784,8	437 502,8	254 294,9	124 542,0	195 910,1	303 650,0	358 796,7	397 341,4
dintre care:									
Acțiunea 1 Asigurarea managementului proiectului „ <i>Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova</i> ” (surse externe Asociația Internațională de Dezvoltare / Banca Mondială, (UIP/ONDRL) (Proiect 70324)	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (Legea nr. 315/2022); Strategia de alimentare cu apă și sanitație 2014-2030 (HG nr. 199/2014); Strategia națională de dezvoltare regională 2022-2028 (HG nr. 40/2022); Acordul de finanțare (credit număr 7027-MD) și Acordul de grant (număr TF0B7739) dintre RM și Banca Mondială, semnate la 21.04.2022, AF ratificat prin Legea nr. 169/2022	8 340,6	269 490,3	141 791,3	119 045,3	110 660,0	191 496,0	203 300,0	242 400,4
Acțiunea 2 Asigurarea managementului proiectului „ <i>Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală</i> ” (surse externe Guvernul Germaniei prin	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (Legea nr. 315/2022); Strategia de alimentare cu apă și sanitație 2014-2030 (HG nr.199/2014);	11 444,2	168 012,5	112 503,3	5 496,70	85 250,10	112 154,00	155 496,70	154 941,00

Indicatorii	Documentul de referință	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027		
			2024	2025	2026		2025	2026	2027
intermediul KfW) (UIP/ADR Centru) (Proiect 70277)	Strategia națională de dezvoltare regională 2022-2028 (HG nr. 40/2022); Acordul de Finanțare și de Proiect încheiat între KfW, Frankfurt pe Main și Republica Moldova pentru Aprovizionarea cu apă și Salubritate în Centrul Moldovei, BMZ-Nr.2013 66 897, semnat la 27.05.2019.								
Acțiunea 3 Desfășurarea procedurii de expropriere pentru cauze de utilitate publică de interes național pentru lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași în cadrul proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”. (MIDR)	HG nr. 834/2023 cu privire la exproprierea pentru cauză de utilitate publică a bunurilor imobile (terenurilor) și a dreptului de folosință asupra bunurilor imobile (terenurilor) situate pe amplasamentul lucrărilor de interes național de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași; Legea nr. 296/2022 privind declararea utilității publice de interes național pentru lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău– Strășeni – Călărași.	0	0	0	0	2 500,0	0	0	0
TOTAL pe sector		19 784,8	437 502,8	254 294,9	124 542,0	195 910,1	303 650,0	358 796,7	397 341,4

D. Cheltuielile pentru investițiile capitale

D.1. Proiecte în curs de execuție

Tabelul 5. Proiecte de investiții capitale în curs de execuție pe sectorul *aprovizionare cu apă și sanitație*

mii lei

Ordinea proiectului	Denumirea proiectului	Codul P1P2	Sursa de finanțare	Anul lansării proiectului	Costul total al proiectului		Soldul costului de deviz la 31.12.2021	2022	2023	2024	Soldul costului de deviz la 31.12.2024	Nivelul de implementare a proiectului la	2025	2026	2027	Soldul la finele perioadei	Notă (argumente privind necesitatea continuării proiectului, documente de planificare strategică; cauzele majorării costului total al proiectului)
					inițial	ajustat		Executat	Executat	Aprobat			proiect	estimat	estimat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	Proiectul 1 „Securitate a aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova”	7503	TOTAL	2022	788 014,50	851 292,30	0	0	57,20	70 000,0	781 235,1	8,22 %	85 000,0	165 000,0	204 050,5	327 184,6	Proiectul investițional menționat este parte a obligațiilor asumate în cadrul Acordului de Finanțare semnat cu IDA/IBRD sub egida Băncii Mondiale ratificat prin Legea nr. 169/2022. Activitățile în cadrul proiectului au fost lansate în luna martie a anului 2023 urmare a aprobării scutirii de TVA prin Hotărârea Guvernului nr. 105/2023. Lucrările de proiectare sunt lansate în dependență de finalizarea procedurilor de contractare a companiilor de proiectare.
inclusiv:																	
14925	Construcția infrastructurii alimentare cu apă a r. Râșcani	7503	PFSE	2024	149 045,5	171 996,0				1 000,0	170 996,0	0.6%	11 200,0	50 000,0	49 618,8	60 177,2	
14930	Construcția infrastructurii alimentare cu apă a localităților din r. Cahul	7503	PFSE	2023	199 126,7	223 454,8			57.2	18 000,0	205 397,6	8.1%	28 559,0	50 000,0		126 838,6	

Ordinea proiectului	Denumirea proiectului	Codul P1P2	Sursa de finanțare	Anul lansării proiectului	Costul total al proiectului		Soldul costului de deviz la 31.12.2021	2022	2023	2024	Soldul costului de deviz la 31.12.2024	Nivelul de implementare a proiectului la	2025	2026	2027	Soldul la finele perioadei	Notă (argumente privind necesitatea continuării proiectului, documente de planificare strategică; cauzele majorării costului total al proiectului)
					inițial	ajustat		Executat	Executat	Aprobat			proiect	estimat	estimat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	și r. Vulcănești																
14924	Construcția stației de epurare și a infrastructurii de canalizare în mun. Soroca	7503	PFSE	2024	194 455,4	214 020,0				18 000,0	196 020,0	8.4%	20 650,0	49 700,0	60 181,7	65 488,3	
14935	Construcția stației de epurare și a infrastructurii de canalizare în mun. Comrat	7503	PFSE	2024	170 279,2	193 390,0				20 000,0	173 390,0	10.3 %	1 491,0	15 000,0	93 500,0	63 399,0	
14921	Construcția blocurilor sanitare și rețelelor de aprovizionare cu apă/canalizare în instituțiile de învățământ selectate	7503	PFSE	2023	57 315,2	21 000,0				10 000,0	11 000,0	47.6 %	5 000,0			6 000,0	
14929	Construcția blocurilor sanitare și rețelelor de aprovizionare cu apă/canalizare în instituțiile medicale selectate	7503	PFSE	2023	11 061,0	20 700,0				2 700,0	18 000,0	13.0 %	18 000,0			0.0	
14923	Proiectul-pilot de îmbunătățirea a sanitației în	7503	PFSE	2024	6 731,5	6 731,5				300,0	6 431,5	4.5%	100,0	300,0	750,0	5 281,5	

Ordinea proiectului	Denumirea proiectului	Codul P1P2	Sursa de finanțare	Anul lansării proiectului	Costul total al proiectului		Soldul costului de deviz la 31.12.2021	2022	2023	2024	Soldul costului de deviz la 31.12.2024	Nivelul de implementare a proiectului la	2025	2026	2027	Soldul la finele perioadei	Notă (argumente privind necesitatea continuării proiectului, documente de planificare strategică; cauzele majorării costului total al proiectului)		
					inițial	ajustat		Executat	Executat	Aprobat			proiect	estimat	estimat				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
	gospodăriile casnice																		
		1. Resurse generale, inclusiv:																	
		Surse interne																	
		Suport bugetar																	
		Contribuția Guvernului																	
		2. Resurse colectate																	
		3. Proiecte finanțate din surse externe			788 014,50	851 292,30			57,20	70 000	781 235,1	8,22 %	85 000	165 000	204 050,5	204 050,5			
2.	Proiectul 2 „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”	7503	TOTAL	2020	300 000,00	500 000,00	492 828,8	10 665,6	11 444,2	85 250,1	385 470,9	22,9 %	50 000	100 000	120 000	115 470,9			
		1. Resurse generale, inclusiv:																	
Surse interne																			
Suport bugetar																			
Contribuția Guvernului																			
2. Resurse colectate																			
3. Proiecte finanțate din surse externe			300 000	500 000	492 828,8	10 665,6	11 444,2	85 250,1	385 470,9	22,9 %	50 000	100 000	120 000	115 470,9					
TOTAL proiecte în curs de execuție pe sector		TOTAL			1 088 014,5	1 351 292,3	492 828,8	10 665,6	11 501,4	155 250,1	1 166 706		135 000	265 000	324 050,5	442 655,5			
		1. Resurse generale, inclusiv:																	
		Surse interne																	
		Suport bugetar																	
		Contribuția Guvernului																	
		2. Resurse colectate																	
		3. Proiecte finanțate din surse externe			1 088 014,5	1 351 292,3	492 828,8	10 665,6	11 501,4	155 250,1	116 6706	22,9 %	135 000	265 000	324 050,5	442 655,5			

Tabelul 5.1. SOLICITĂRI SUPLIMENTARE pentru proiecte de investiții capitale în curs de execuție pe sectorul *aprovizionare cu apă și sanitație*

mii lei

Org/ Cod proiect	Denumirea proiectului	P1P2	Sursa de finanțare	Anul lansării proiectului	Cost total al proiectului		Sold la 31.12.2021	2022	2023	2024	Soldul costului de deviz la 31.12.2024	Nivelul de implementare la 31.12.2024 (%)	2025	2026	2027	Soldul la finele anului 2027	Notă
					inițial	ajustat		Executat	Executat	Aprobat			proiect	estimat	estimat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	<i>Proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova”</i>	7503	Contribuția Guvernului			400			0.0		400		200	100	100	0	Contribuția la proiectele investiționale menționate este parte a obligațiilor asumate în cadru Acordului de Finanțare semnat cu IDA/IBRD sub egida Băncii Mondiale ratificat prin Decretul Președintelui RM nr.368 din 09.03.2022. Aceste mijloace vor fi utilizate pentru achitarea despăgubirilor și arenda (compensări pentru utilizarea temporară a terenurilor) persoanelor fizice și juridice pe terenurilor cărora va traversa tava.
			Proiecte finanțate din surse externe		57 315,2	21 000				10 000	11 000		5 000	6 000	0	0	
14930	<i>Inclusiv:</i> Construcția infrastructurii alimentării cu apă a localităților din r. Cahul și r. Vulcănești	7503	Contribuția Guvernului	2023		200					200	0.0%	200			0	
14924	Construcția stației de epurare și a infrastructurii de canalizare în mun. Soroca	7503	. Contribuția Guvernului	2024		100					100	0.0%		100		0	
14935	Construcția stației de epurare și a infrastructurii de canalizare în mun. Comrat	7503	Contribuția Guvernului	2024		100					100	0.0%			100	0	
14921	Construcția blocurilor sanitare și rețelelor de aprovizionare cu apă/canalizare în instituțiile de învățământ selectate	7503	Proiecte finanțate din surse externe	2023	57 315,2	21 000				10 000	11 000	47.6%	5 000	6 000	0	0	Limita stabilită pentru anul 2025 nu este suficientă pentru finalizarea lucrărilor care încep în anul 2023